

Velkommen til

Demokratis k døråpne r

- et kurs om politisk
påvirkningsarbeid

PECHA KUCHA!

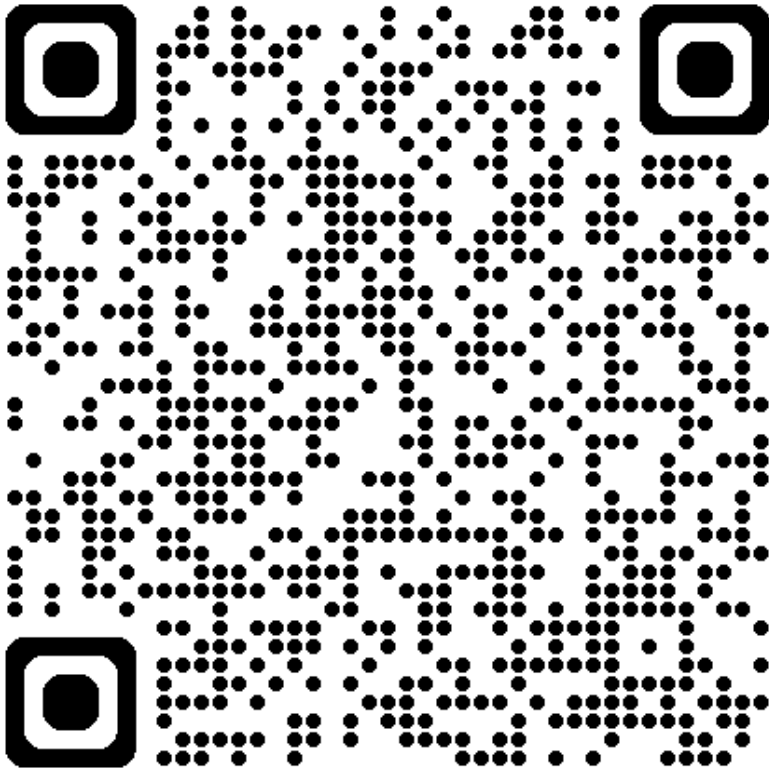
Hva er PECHA-KUCHA?

ペチャクチャ

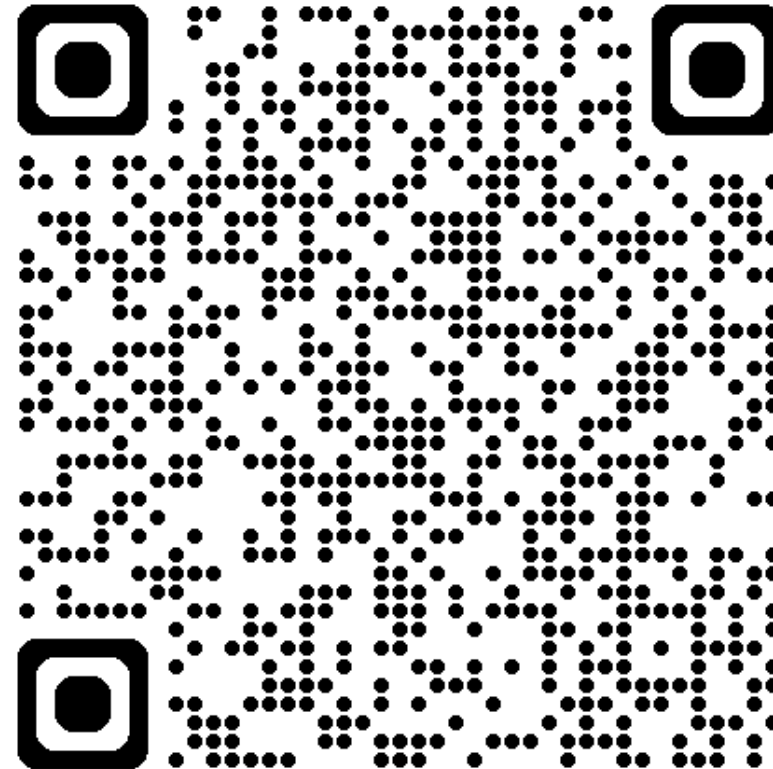
- Lynpresentasjon etter 20 x 20 regelen
 - 20 lysbilder
 - 20 sekunder pr. lysbilde
 - Totalt 6 minutter!
- Poenget:
 - Visuelt
 - KLART budskap
- Vi skal tilpasse og gjøre det litt mer dysleksivennlig!
- Først: pecha-kucha – så nærmere forklaring – før vi jobber i mini-hack!

Kilder

Utredningspraksis

Kompetansestatus 1

Kompetansestatus

Læreres kompetanse om
lese- og skrivevansker,
matematikkvansker og
språkvansker

En rapport fra Dysleksi Norge 2025

Kompetansestatus 2

Skolenes oppfølging av
elever med lese- og skrive-
vansker, matematikkvansker
og språkvansker

En rapport fra Dysleksi Norge 2026

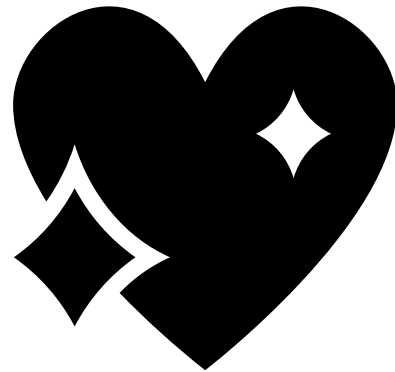
Klar, ferdig, gå!

Hvorfor er det viktig med en diagnose?

Hvorfor er det viktig med en diagnose?

Hvorfor er det viktig med en diagnose?

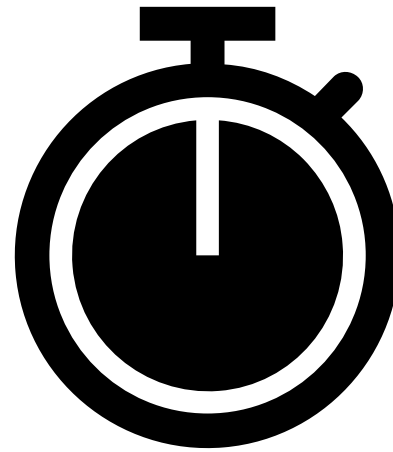

Men ER det diagnoser?

Når blir man fanget opp?

Skolene tror de fanger opp tidligere enn de gjør!

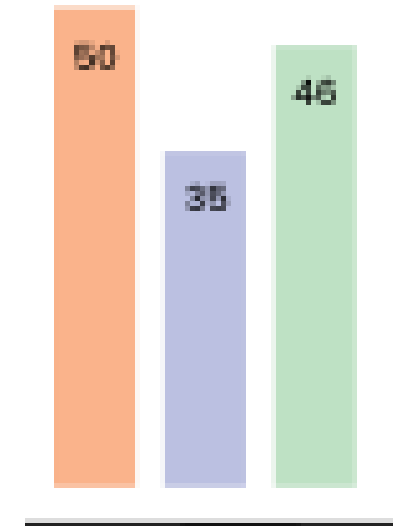
*Vi fanger
stort sett
opp i tide!*

Det er feil!

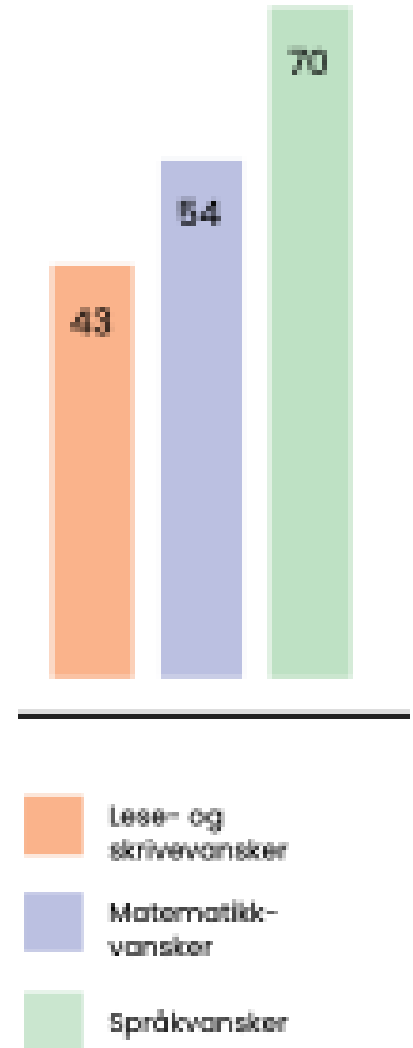
Hvorfor? Kapasitet

Kapasitet/
ventelister

Hvorfor? Kompetanse

Hvorfor? Verktøy

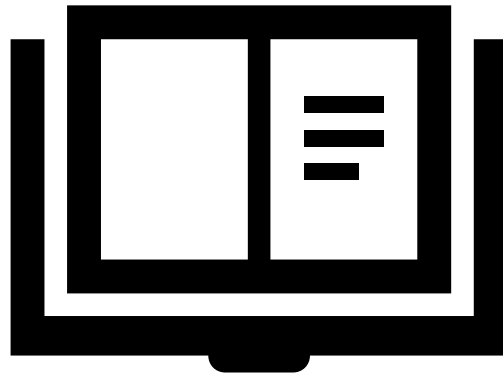
Hvorfor? Lokale regler

5% mener de har lært nok

76% er trygge på at de gir god hjelp

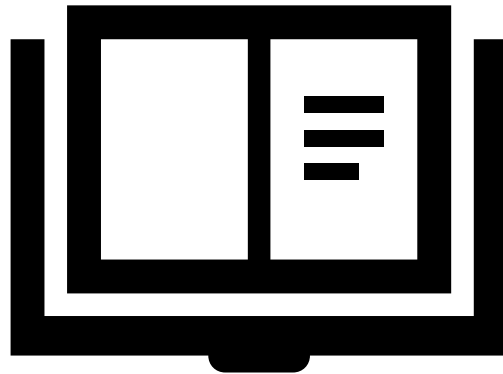
Læreres kompetanse om dysleksi

2% mener de har lært nok

45% er trygge på at de gir god hjelp

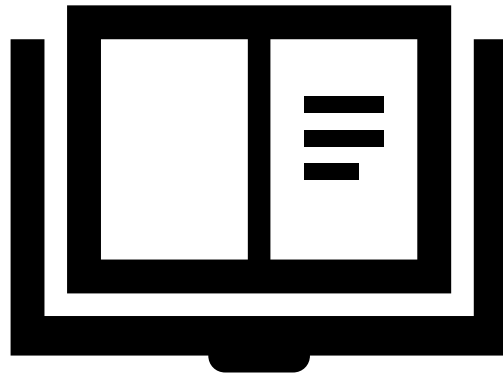
Læreres kompetanse om dyskalkuli

0% mener de har lært nok

46% er trygge på at de gir god hjelp

Læreres kompetanse om DLD

Noen ganger **MÅ** PPT kartlegge

Eksamen

Sidemål

Forskjellig kartlegging til forskjellige tiltak

Osv.!

**Tilpasset
opplæring**

**Noe MÅ gjøres:
Alle gjør det**

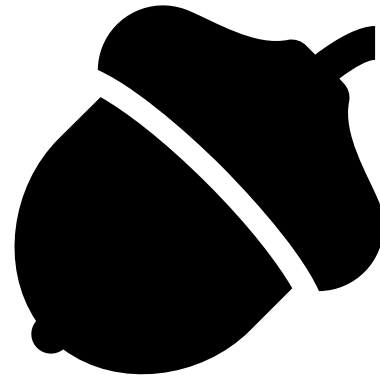
**Noe kan IKKE gjøres:
Ingen gjør det**

Forventninger!

Virkelighet

**Halvparten
gjør det?**

BEVIS på ulike praksis

Dysleksi Norge mener:

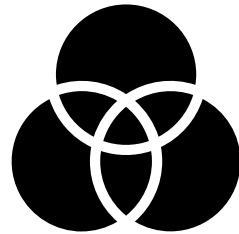
Vi trenger en ny **forskrift** om utredning

§

Dysleksi Norge mener:

Vi trenger **likere særbestemmelser**

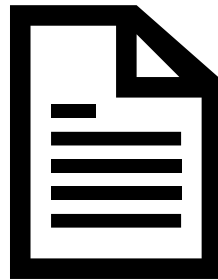
Dysleksi Norge mener:

Vi trenger en **styrket lærerutdanning**

Dysleksi Norge mener:

Vi trenger en **faglige retningslinjer**

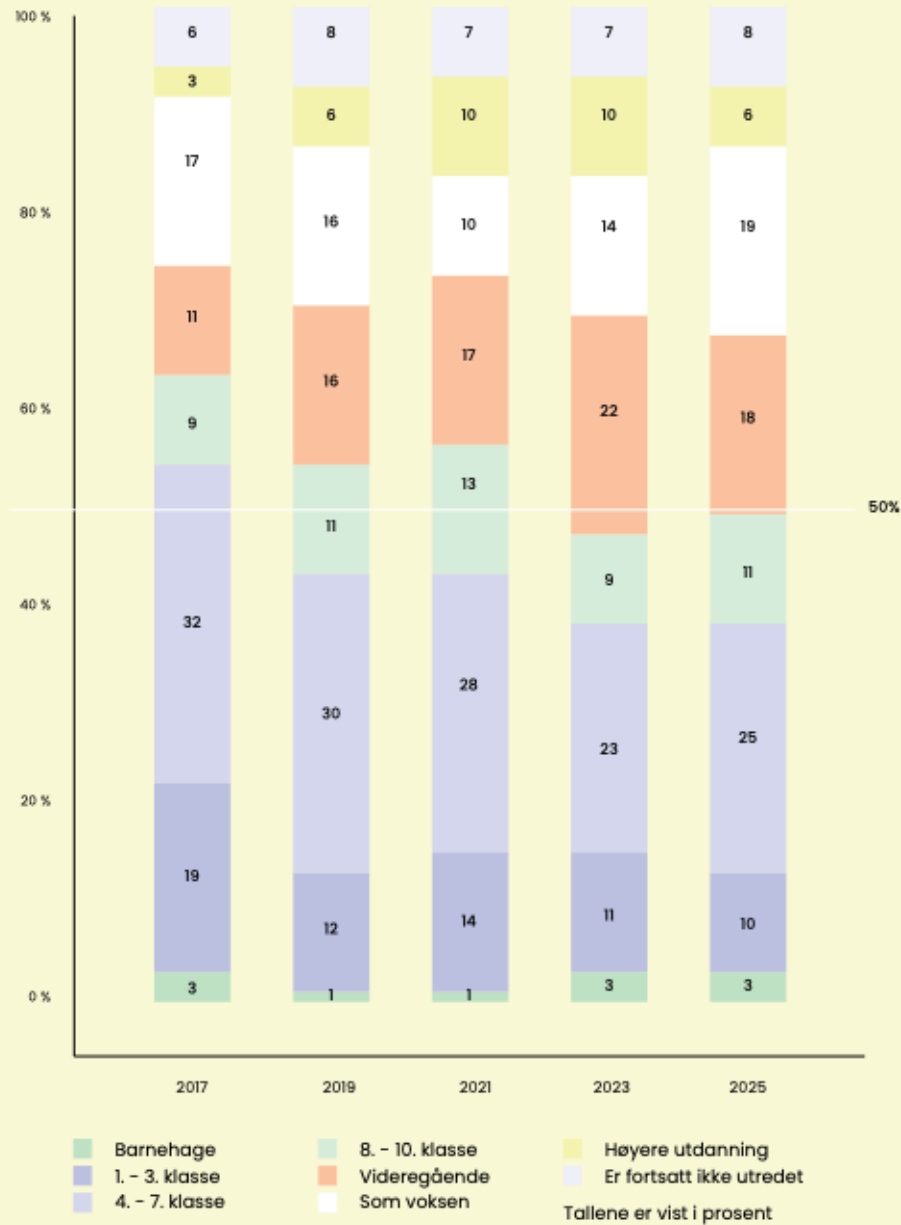
Sånn!
Nå kan vi puste!

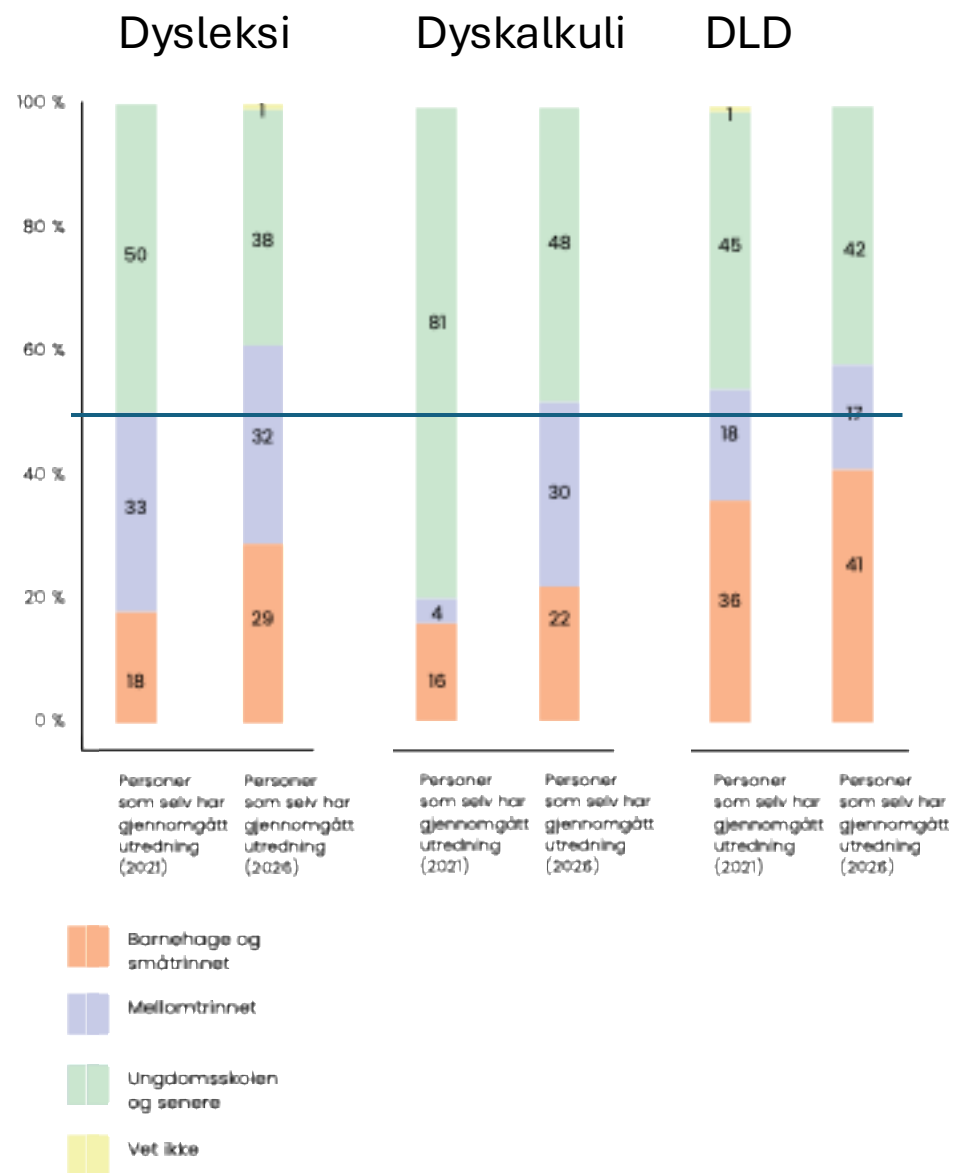
Jeg vil bruke litt mer tid på
noen hovedpoenger, og
fortelle dere hvor dere kan
finne dette i rapportene.

Når ble du utredet?

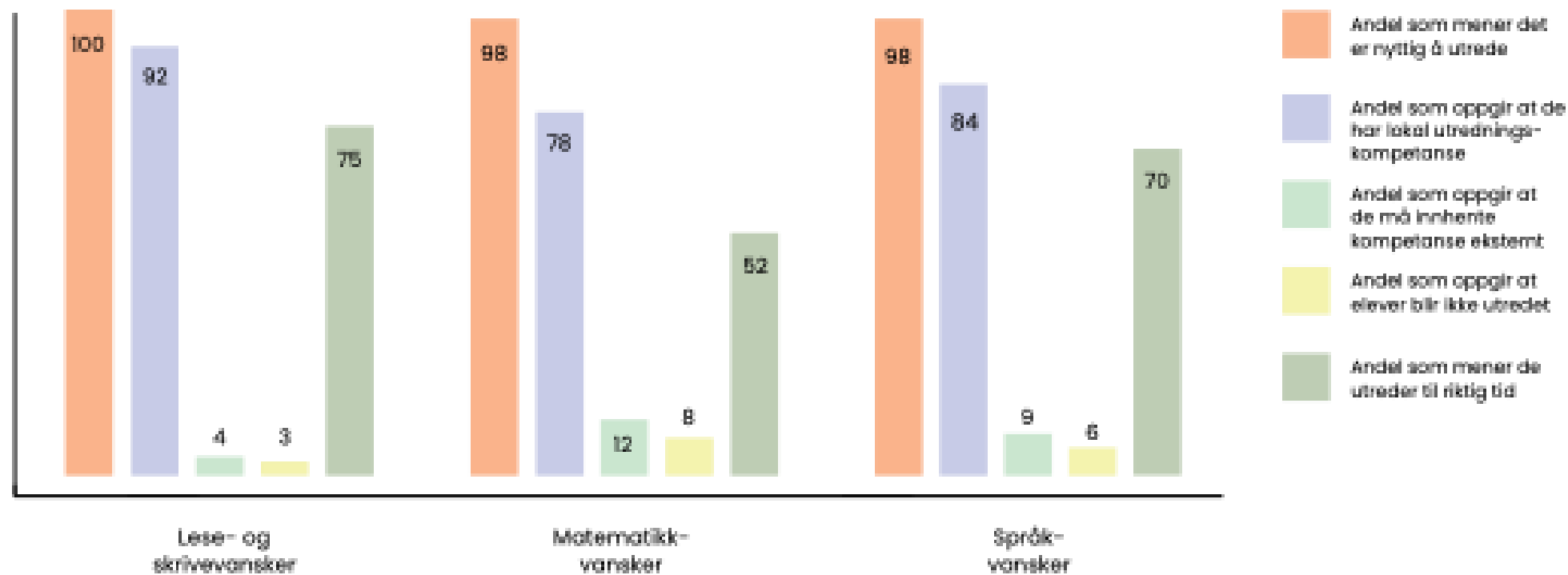

s. 34

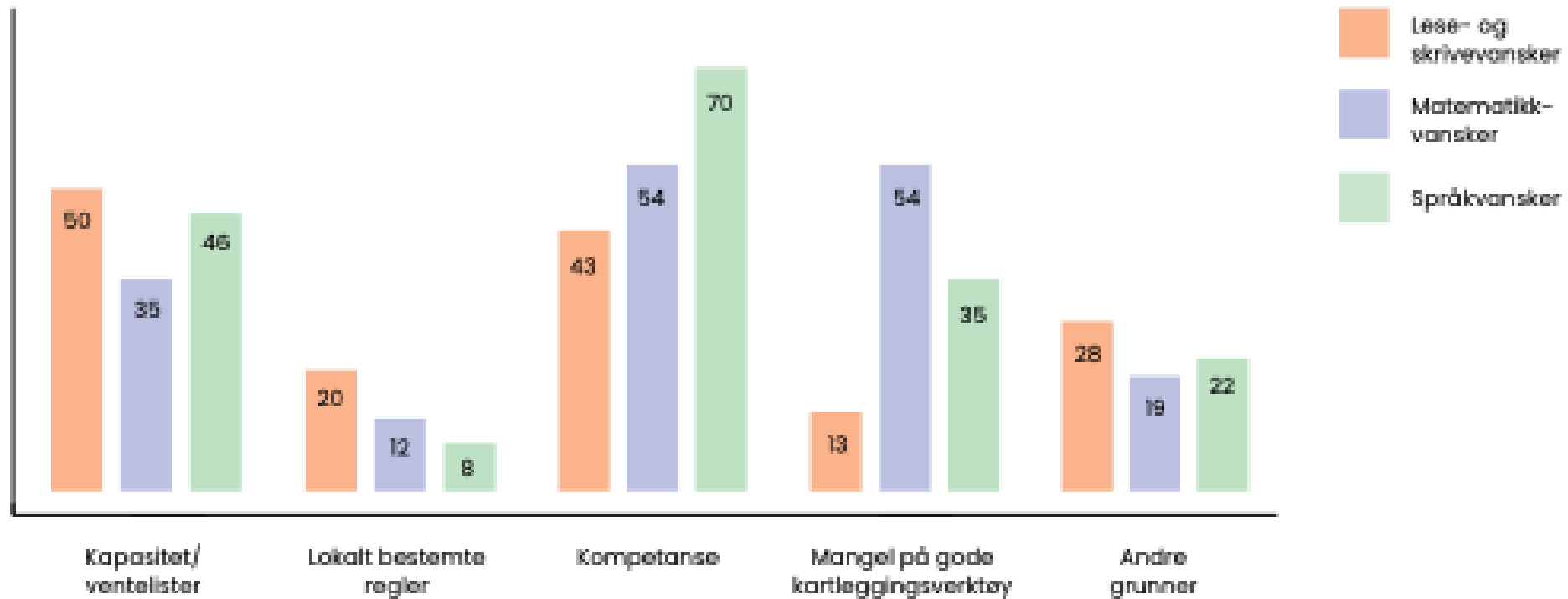

s. 31-33

Spørsmål:
Blir elevene utredet idag?

Spørsmål:
Årsaker til at elever ikke blir utredet til riktig tid

Om dysleksi

24% av lærerene mener at de ikke har lært noe

5% av lærerene mener at de har lært nok

76% av lærerene mener at de gir god hjelp

90% av lærerene mener at de fanger opp

Om dyskalkuli

58% av lærerene mener at de ikke har lært noe

2% av lærerene mener at de har lært nok

45% av lærerene mener at de gir god hjelp

59% av lærerene mener at de fanger opp

Om DLD

64% av lærerene mener at de ikke har lært noe

0% av lærerene mener at de har lært nok

46% av lærerene mener at de gir god hjelp

49% av lærerene mener at de fanger opp

20%

Av lærerne mener at det i liten/ingen grad er rutiner ved mistanke om **dysleksi**

9 av 10

lærere **med spesped** forandrer sin faglige tilnærming ved påvist vanske

Lærere med spesped får i langt større grad tilbud om kompetansevedlikehold

9 av 10

personer som selv har en lærevanske sier at det var viktig for dem å få en diagnose

Nesten

2 av 3

personer som selv har en lærevanske sier at **tilbudet ble bedre**

s. 6-9

s. 25

Funn om lærere fra begge rapportene

	Dysleksi			Dyskalkuli			DLD		
	K1	K2	DIFFERANSE	K1	K2	DIFFERANSE	K1	K2	DIFFERANSE
Lærere som oppgir at de i ingen grad lærte noe om vanske i lærerutdanningen	24%	18%	-6	58%	47%	-9	64%	43%	-21
Lærere som oppgir at de i liten grad lærte noe om vanske i lærerutdanningen	44%	48%	+4	27%	26%	-1	24%	33%	+9
Lærere som oppgir at de i noen grad lærte noe om vanske i lærerutdanningen	25%	26%	+1	10%	22%	+12	9%	19%	+10
Lærere som oppgir at de i stor grad lærte noe om vanske i lærerutdanningen	7%	6%	-1	2%	3%	+1	1%	2%	+1

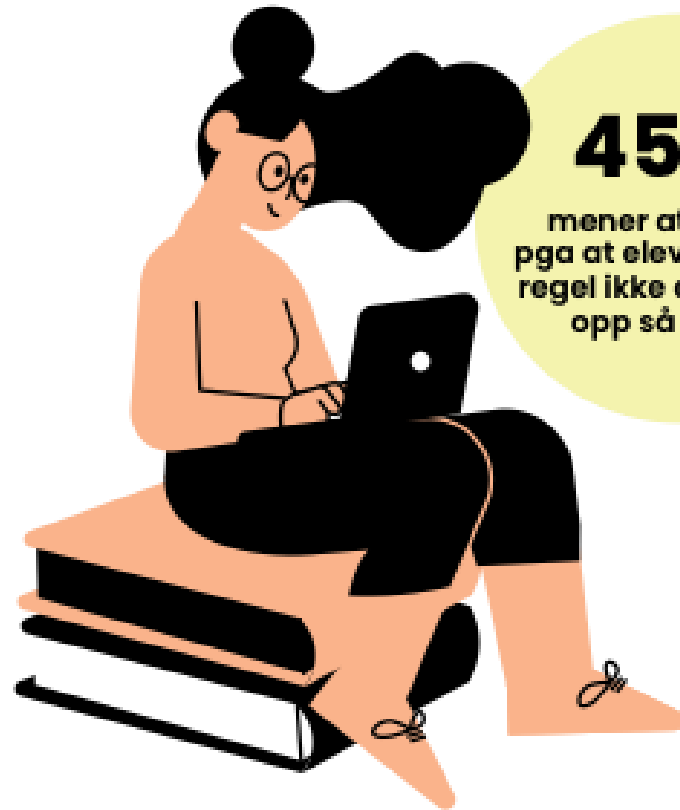
K1 = Kompetansestatus 1 - 2025

K2 = Kompetansestatus 2 - 2026

Spørsmål:
Hvorfor er det problematisk å fjerne digitale enheter på de tidligste skoletrinn?

s. 41

45%

mener at det er
pga at elevene som
regel ikke er fanget
opp så tidlig

64%

mener det pga
elever som strever,
men er i en
gråson

70%

mener at det er
uheldig i et
inkluderings-
perspektiv

17%

oppgir andre
grunner enn
disse

Litt om kartleggingspraksis

s. 38-48

- 86% utreder uavhengig av behovet for individuelt tilrettelagt opplæring
- 14% svarer at utredning av eventuelle lærevansker **ikke** omfattes av sakkyndig vurdering
- Digitalt utstyr: 56% mener kartlegging må påvise lærevansker for å gi digitalt utstyr (37% gjennom PPT)
 - 61% tilrettelegger universelt og har ingen dokumentasjonsprosess ved «enkel tilrettelegging»
 - 88% sier at elever med påviste lærevansker får tilgang til særløsninger
- Tilrettelagt eksamen: 1 av 3 mener at kartlegging må påvise spesifikke lærevansker (halvparten mener den må gå via PPT)
- Karakterfritak sidemål: Over halvparten mener at utredning må skje via PPT
 - 63% mener det er nok med en bekreftelse på spesifikke lærevansker
 - 38% mener det må være en egen begrunnelse for elevens opplæringsbegrensninger i faget
- Karakterfritak fremmedspråk: 69% krever utredning fra PPT (46% krever uttalelse fra faglærer)

Dysleksi Norge mener

s. 50

- Når et lovkrav er tydelig formulert og forventes etterlevd likt av alle aktører vil man forvente en høy forekomst (nær 100%) der loven pålegger en bestemt praksis, eller lav forekomst (nær 0%) der loven forbyr den.
- Resultater som fordeler seg rundt 50% er en sterk indikasjon på at loven ikke oppfattes som klar, åpner for ulike tolkninger eller ikke forstås likt.
- Det påhviler lovgiver et stort ansvar å rydde opp i dette.

Eller for å si det enkelt:

- Det er pålagt: Alle gjør det
- Det er forbudt: Ingen gjør det
- Når ca. halvparten gjør både det som er pålagt og det som er forbudt, må det ryddes.

Dysleksi Norge anbefaler

s. 53

1. Ny forskrift om utredning
2. Harmonisering av særbestemmelsene
3. Fortsatt god pedagogisk bruk av digitale læringsverktøy
4. Kompetanseløft
5. Lærerutdanningen: Spesifikke lærevansker inn i pedagogikk
6. Lærerutdanningen: Spesifikke lærevansker forblir i fagdidaktikk
7. Lærerutdanningen: Spesifikke lærevansker inn i praksisopplæringen
8. Nasjonale retningslinjer for å fange opp og følge opp elever med lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker

Mini-hack med «tenk høyt»!

- **Mini-hack handler om at dere skal jobbe med og diskutere stoffet**
- **Hvorfor er det nyttig?**
- Dette kurset handler om politisk påvirkning.
- Hva når en lokalpolitiker spør dere:
 - «Men, vi fanger vel opp disse elevene i dag?»
 - «Lærerne har vel lært om dette i lærerutdanninga?»
- Og: Det er ikke sikkert de sier det, men det er sannsynlig at de tenker:
 - «Er dette noe vi vet, eller noe dere antar?»
 - «Er dette anekdoter eller fakta?»

Mini-hack med «tenk høyt»!

- Vi deler dere inn i seks grupper
- Dere skal ta for dere et tema fra rapporten
- Diskuter og forklar for hverandre hva dere tenker det betyr
- HUSK! Her er det takhøyde for lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker.
 - Hjelp hverandre
 - Det er lov å misforstå og å ta feil
 - Det er **ikke** lov å le av andres feil!

Temaer fra kompetansestatus 2

Kompetansestatus 2

1. Side 31 (med innledning på side 30) – om lese- og skrivevansker
2. Side 32 (med innledning på side 30) – om matematikkvansker
3. Side 33 (med innledning på side 30) – om språkvansker
4. Side 36 og 37 om utredningspraksis

Kompetansestatus 1

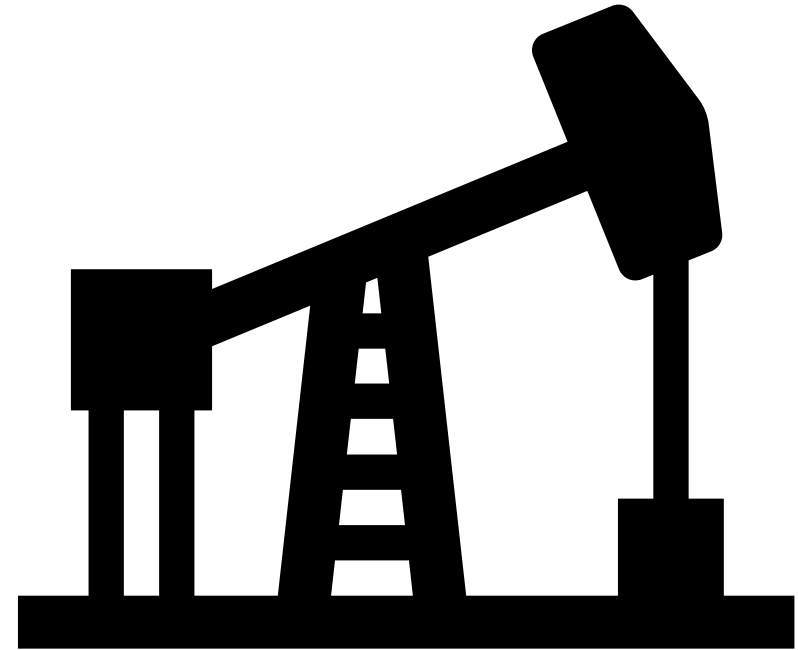
5. Bruk oppsummeringen fra kompetansestatus 2, side 6, 8 og 9

- Gruppe 1 og 2: oppgave 1 og deretter 4
 - Gruppe 3 og 4: oppgave 2 og deretter 4
 - Gruppe 5 og 6: oppgave 3 og deretter 4
-
- Oppgave 5 kan brukes for de som rekker!

Lokalpolitisk verksted

Kommunen

- Lovpålagte og frivillige oppgaver
- Generalistkommunesystemet
- Kommunens alminnelige kompetanse (negativt avgrenset):
 - MÅ gjøre det som lov pålegger dem
 - KAN IKKE gjøre det lov eksklusivt har bestemt at andre skal gjøre
 - KAN gjøre alt annet (som ikke er regulert)

Oppgaver etter særlov

- Barnehage
- Opplæring
- Sosiale tjenester

Grunnleggende prinsipper i kommunalretten

- Kommunalt selvstyre
- Staten må ha hjemmel i lov for å pålegge oppgaver, føre tilsyn, gi pålegg, m.m.

Organiseringsmuligheter

- Vertskommunesamarbeid
 - Deltakerkommunene delegerer myndighet til vertskommunen
- Interkommunale samarbeid (kommunalt oppgavefellesskap)
- For eksempel:
 - IKT
 - PPT
 - Individuelt tilrettelagt opplæring (spesialundervisning)
 - Voksenopplæring

Må kommunene følge loven?

Kommunenes egenkontroll

- Ansvaret for egenkontroll: kommunestyret, kontrollutvalget, revisjonen og kommunedirektøren
- Kontrollformer
 - Regnskapsrevisjon
 - Forvaltningsrevisjon – bl.a.: følges lover, forskrifter og regler? (brukerperspektiv)
 - Eierskapskontroll – den som utøver kommunens eierinteresser
- Kontrollutvalg - folkevalgt
- Administrativ internkontroll (og forholdet til særlovgivningen)
 - Ny kommunelov: Mer om internkontroll i kommuneloven – mindre i særlov

Statlig kontroll

- Fylkesmannen
 - Utøver statlig kontroll over kommunene
 - Klageinstans og tilsynsinstans
 - Veiledningsplikten (etter fylkesmannsinstruksen)
- Hva er lovlighetskontroll?
 - Bare lovlighet, ikke hensiktsmessighet (gjelder også tilsyn)
- Klage
 - full prøvelsesrett og kan også prøve hensiktsmessigheten (forvaltningsskjønnet)
- Domstolskontroll
 - kommunen kan reise søksmål mot slike statlige vedtak

Innbyggerdeltakelse

- Kommuneloven regulerer to typer:

1. Innbyggerforslag

- Fremtvinge at politikere tar stilling i en sak (2% av innbyggerne eller 300 underskrifter)
- Må være bosatt, må ikke ha stemmerett
- Regjeringen har laget en nettside: minsak.no

2. Rådgivende lokale folkeavstemminger

- Alle kommuner skal også ha:

- Eldreråd
- Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Ungdomsråd
- (medvirkningsorganer etter særlov)

Noe å tenke på:

- GODE begrunnelser
- Dokumentert?
- Anekdoter?
- Hva er saken deres?
 - Kan det løses politisk?
 - Trengs penger?
 - Handler det mer om holdninger etc? (hva kan da tiltaket være?)

Oppgaver til gruppearbeid: lokalpolitisk verksted

- Case 1: Lokallaget har fått mange henvendelser fra medlemmer som sier de ikke får de timene de har krav på etter vedtaket sitt om individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere kalt spesialundervisning).
 - Case 2: Lokallaget mener at tilbudet i kommunene generelt er for dårlig og vil presse frem kompetanseheving blant lærere
 - Case 3: Kommunen har bestemt at de ikke lenger kan utrede elever ved mistanke om dyskalkuli.
- **Hvilke virkemidler tenker dere er aktuelle:**
 - Lovlighetskontroll
 - Tilsyn
 - Klage
 - Innbyggerforslag
 - Kommunens innbyggerråd
 - Andre virkemidler?
 - *Hvordan vil dere gå frem?*

